

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. XI. Familiæ gubernatio præcipuè ex parte perfectæ coniugis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

CAPVT XI.

FAMILIÆ GVBERNATIO PRAECIPVE EX PAR-
te perfecta Coniugis.

VM perfecta totius domus & familiae gubernatio inter ipsos coniuges fit distributa, cuius praecipua pars, quae ad *virum* spectat, superius in tertio Tractatu satis fuse est declarata, solum superest ea nunc adferre, quae ab *uxore* sunt praestanda: eadem vero opera summatim referemus ea particularia, quae ipsa, vt in gradu suo perfecta sit praestare debeat: sequens & amplectens illa consilia, quae boni parentes *Sara* filiae suae dederunt, monentes non solum honorare *soceros* suos, diligere *maritum* (quod iam superius insinuauimus) sed a *regere familiam, gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhibere*, Quod ipsum fusius Spiritus sanctus ore Salomonis explicauit, quamuis ille rem hanc adeo raram & pretiosam existimauit, vt praclarum illud exordium praemitteret: *b Mulierem fortem quis inueniet? procul & de ultimis finibus pretium eius*: insinuare volens, valde esse difficile inuenire mulierem virili fortitudine exornatam: & si inueniatur, eam esse magni pretij & aestimationis, quemadmodum rari sunt, magnique fiunt pretiosi lapides ex Orientis Indijs allati, iuxta illud: omne pretiosum rarum: & bonum, quod rarum est, etiam est pretiosum. Sed quamuis rara sit tanta perfectio in coniugata muliere, si eius imbecillitatem, quam ex seipsa habet, aspiciamus: non tamen erit adeo difficile talem in Euangelica lege inuenire, ob virtutem & gratiam, quam Christus Dominus noster cum matrimonij Sacramento coniunxit. Quae mulierem, alioqui debilem, reddit fortem, ac strenuam, ad praestanda quaecunque tenetur erga *DEVM, virum suum, filios, & familiam* totam. Et quamuis ad eadem praestanda vir ipse teneatur: non tamen ita rarus est vir fortis ac strenuus: quia ipsa natura cum animo forti exornauit, in quo gratia ipsa, firmiter ac robustius inuenit pectus ad proprii status onera ferenda. Sed non est tamen solus, adeo insignis & egregius, vt non etiam indigeat fortis ac virilis vxoris auxilio: cuius excellentias & proprietates refert Spiritus sanctus ad certum eas numerum reducendo, in quibus summatim continentur omnes in praecedentibus capitibus posita.

a Tob. 10. 15

b Pro. 31. 10

Rara mulier bona extra gratiam.

Vir fortis indiget forti muliere.

§. I. *Perfecta uxoris excellentia.*

I.
Vir conficit
in muliere
forti.

PRIMA excellentia est, quod viro suo magno sit *louamini*, qui etique in omnibus, quæ ad bonam totius domus gubernationem pertinent: ob sanctitatem scilicet, ac prudentiam, quam in ea obseruauit & expertus est. a *Confidit* (inquit) *in ea cor viri sui, & spoliis non indigebit. Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vita sua,* quasi distinctius dixerit: tanta est eius probitas, tantaque animi fortitudo, vt vir eius securè illi *fidat*, omnesque suas curas committat: certò sperans eam rerum omnium ipsius curæ commissarum exactam rationem reddituram. Quamobrem potest ipse ad sua negotia peragenda liberè ac securè domo exire, absque timore aut formidine mali alicuius exitus. Quam cum aded sollicitam experiatur in custodiendis quæcunque illi tradit: non opus habet diuitias ex aliorum *spoliis* per illicitas negotiationes, & media mala acquirere: ea sibi sufficere existimans, quas à D E O accepit, & propria sua industria comparauit.

Vir sana
mulieri be
nignus.

EST præterea ipsa aded *grata*, ob quoduis bonum à suo viro acceptum, vt & verbis & operibus bonis *bonū ei reddat, & non malū*, nec molestiā vllam *omnibus diebus vita sua*. Continet autem singularem quandam Emphasim verbum REDDET, quod significat aliquid in compensationem, & quasi remunerationem ei dare, à quo beneficium accepit: quare dum eo verbo vtitur Salomon, præsupponit bonam tractationem prudentis viri erga suam vxorem, eò quòd illa talis sit, vt ipsum obliget, impellatque ad amanter ac beneuolè cum ipsa agendum, & liberaliter indulgendum. Quamuis excellens eius probitas & fortitudo tanta esse debet, vt etiam viro non præstante, quod meritò deberet, ipsa *reddat semper bonum, & non malum omnibus diebus vita sua*: vt pax domestica sit perpetua. Neque enim magna censenda est fortitudo, quod bonum pro bono reddatur; Sed illa insignis est valdeque excellens quod bonum reddatur pro malo, nunquam verò malum: iuxta Apostoli consiliū & exhortationem dicentis: *b noli vinci a malo, sed vince in bono malum*, benè scilicet faciens ei, qui malè tibi facit.

Vxor viro
grata, et si
non man
suet.
b Rom. 12.
21.

2.
Conseruet
& auget.

S E C V N D A fortis mulieris proprietas est, vt non solum fideliter seruet, quæ vir ipsi tradit seruanda; sed & ipsa iuxta gradum & statum suum sollicitè noua quærat rei familiaris augmenta. *Quasiuit*, inquit, *lanam & lenam & operata est consilio manuum suarum. Facta est quasi nauis institoris de longè portans panem suum; de nocte surrexit, deditque pradam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Considerauit agrum, & emit eum: de fructu ma-*

NUMM

manu suarum plantarum vincens. Quasi distinctius diceret: aced est illa in rebus domesticis sollicita, vt non expectet donec maritus lanam & linum adferat, quæ ipsa cum suis ancillis laboret, neatque ad suas telas conficiendas; sed ipsamet media & rationes inquirat ad ea habenda: & instar nauis mare sulcantis, & ex remotissimis regionibus res varias ad commune ciuitatis commodum deferentis; ita ipsa omnes domus suæ angulos lustrat ac vertit; & quærens hinc inde ea congregat, quæ ad suam sustentationem sunt necessaria. Summo mane surgit, ne famuli ac domestici nimium somno indulgeant, aut otiosi sint; & statim domesticis & officialibus ad laborandum iuris, cibaria tradit pensumque ancillis assignat, quod perficere debeant; tantaque eius est diligentia, vt res familiaris per eam augeatur, & superfit adhuc ad agrum emendum, vineamque plantandam; Deo ipso bona illa domestica multiplicante, ob fidelitatem ac sollicitudinem, quæ illa etiam ex rebus paruulis fructum & lucrum facit.

Vt autem intelligamus huius mulieris sollicitudinem, non solum in imperando suæ familiæ consistere; sed etiam in proprio labore, vt suos exemplo præcedat, addit Salomon *terciam* eius excellentiam, dicens: *accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium suum: gustauit, & vidit, quia bona est negotiatio eius: ideoque non extinguetur in nocte lucerna eius; manum suam misit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fusum.* Quid est autem accingere se fortitudine, & brachium tuum roborare, nisi magna animi fortitudine imbecillitatem, & molliciem fœmininam vincere; manumque ad fortia adhibere, tantam animi voluptatem, in eò quod semper sit bene occupata sentire: vt non satis habeat in die laborare, sed etiam in ipsa nocte, colum & fusum arripiat, ne cesset à nendi labore, quo plurimum delectatur. Ne autem existimetur, occupationem eam solum esse nendi exprimit editio nostra vulgata, quod manum suam miserit ad FORTIA, ad omnia scilicet manus tuas applicando, quæ ad suum statum & gradum pertinent: quæ licet videantur ex se facilia, mulieribus tamen sunt fortia: quia fortitudinem exigunt ad perdurandum in eis, cum ipsæ alias ex se ipsis ad otium & quietem propendeant; quam propensionem non nisi fortitudine superare ac vincere possunt. Et hac ratione præueniunt, & aditum obstruunt innumeris peccatis, quæ ab huiusmodi otio proueniunt: quæ enim otium sectantur, anxie quærunt solaria sua, ac recreationes extra domum, horrentes occupationes, quæ in ea sunt; aut tempus otiosis colloquijs terentes, in quibus frequenter murmura ac detractiones miscuntur. Ex quo experientia deprehendimus sententiam illius veritatem, qua dixit Salomon: *c sapiens mulier adificauit domum suam: insipiens extructam quoque manibus destruet.* Sapiens enim prudenter

3.
Ipsamet laborat.

Otium perlat.

c Prou. 14. 1
Vide lanser

ac diligenti tua gubernatione omnia promouet ac crescere facit: imprudens verò omnia turbat ac destruit. Sapiens (vt quidam Philosophus dixit) est tanquam *apis* casta & operosa, quæ fauum suum construit, & in alueario suo commoratur: nec prodit foras, nisi urgente necessitate, ad mellis ceræque materiam colligendam.

Mulier apis.

4.
Liberalis
sis.

SED vterius progreditur feruens sanctæ huius mulieris diligentia: quæ non ex auaritia, aut multa acquirendi cupiditate laborat; sed tum vt suis obligationibus prospiciat; tum vt habere possit, vnde alijs *benè* facere possit. Ait enim: *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem: non timebit domui suæ à frigidibus niuis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.* In quibus verbis duos bonos effectus insinuat Sapiens, qui *liberalem*, & non parcum & auarum animum producit.

1.
Elemosy-
nis.

PRIMVS effectus est, quod ex his, quæ habet liberaliter tribuat pauperibus, *elemosynas* iuxta facultates suas elragiendo. Quam liberalitatem indicat Spiritus S. verbis illis: *aperuit manus, & extendit palmas*; quibus significare voluit: talem mulierem non claudere, neque comprimere manus parcitate; sed aperire & extendere quantum potest, confidentem diuinæ misericordiæ, quod non propterea res ipsius familiaris sit diminuenda, nec familia defectum aliquem passura; sed potius augenda: ex elemosyna enim augmentum prædictum. Et quamuis vxor teneatur viri directionem sequi, ad quem distributio & administratio bonorum ita pertinet, vt vxor nec elemosynas quidem magnas sine eius consensu, vt supra dictum est, facere possit; quod tamen ad ipsam pertinet, *propendere* debet ad eas erogandas: quod si illa diligens & operosa fuerit, nunquam illi defuerit, vnde possit *ordinarias* erogare: nec vllus erit vir adeò parcus, qui meritò velit illas prohibere. Quare si vterque tanta sit conformitate coniunctus: bona alterius propensio, alterum facillè post se trahet.

2.
Multo ma-
gis in dome-
sticos.

SECUNDVS effectus est, quod erga suos *domesticos* adeò sit liberalis, vt non existimet satis illis esse vnum indumentum; sed *duplicatum* tribuat, quod eos à frigore defendat ac de omnibus necessarijs illis prospiciat. Quæ enim erga *externum* pauperem ostendit se liberalem: non debet erga pauperem *famulum* esse parca. Nam cum ipsi laborem ferant, lucrumque promoueant: decet, vt supra est dictum, fructuū etiā esse participes: sic enim eorum voluntatem alliciet, vt libentiùs laborent & obsequantur. Nec magnum quid videri debet, quod ita copiosè de vestibus illis prospiciat; cum tantum illi superfit, vt *Syndonem* siue telam texuerit, ac *vendiderit*: & *cingulum* confecerit, ac *tradiderit Chananeo*, vendendum; vt ex his, quæ domui luçe supersunt, magis eam ditet; & pecunia ex eis accepta comparet, quæ sibi desunt.

SED

SED quoniam Deus non vult, fortem ac prudentem mulierem adeo circa alios sollicitam, *sui ipsius* obliuisci; sed cum ea decentia, quam status eius exigit sese ornare; addit *aliam* excellentiam dicens: *Domesticam supellectilem, & stragulatam vestem fecit sibi; byssus, & purpura indumentum eius. cuius causa nobilis habebitur & laudabitur in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terra.* Nec vacat mysterio, quod Spiritus sanctus coniugatam mulierem laudet ex eo, quod pretiosa habeat stragula, ac lectisternia, & elegantia peristromata pro domo sua; & quod ipsa ex *byssis* & *purpura* habeat indumentum: cum tamen inter Epulonum illius diuitis peccata recensetur, quod *cinderetur purpura & bysso.* Sed si attentius rem perpendamus, intelligemus, voluisse Spiritum sanctum nos docere: non displicere sibi externum cultum etiam pretiosum, sed deprauatum eius usum, aut nimium in eo *excessum*, habita ratione status; aut ob intentionem inanem, aut sensualem, sicut supra est dictum. Si autem cum moderatione decenti fiat, & sincere in finem gloriæ ipsius Dei, vt etiam pretioso huiusmodi cultu illa vtatur, quem ipse Deus prouidit ad seruandam altioris status auctoritatem, in quo Deus illam collocauit: tunc inquam non vitiosum, sed sanctum erit, pretiosis huiusmodi ornamentis vt: & nominatim, vt viri sui voluntati, vt par est, satisficiat. Propterea enim adiunxit Spiritus sanctus propter gloriam fortis huiusmodi mulieris, hac ratione exornatæ, fore virum eius in veneratione apud Senatores terræ, fœlicem illum, & fortunatum indicantes, quod insignis adeo sociæ illi contigerit. Illud quoque bonum est indicium animi, quo se bysso & purpura induit, quod permiserit: illam non crudelem, qualis epulo ille diues fuit: sed *piam* ac misericordem in pauperes; & domesticos suos fuisse; & quod prius attenderit ad necessaria illis indumenta præstanda, quàm ad se ipsam pretiosis ornandam: non enim decet cum domesticorum, & pauperum detrimento expensas magnas facere in res valde pretiosas, ad proprium usum.

VT autem appareat quod quæ se ipsam, domumque suam splendide adeo induit, non deserat *animam* nudam; nec domum conscientia suæ, addit Spiritus sanctus præstantissimam *aliam* eius excellentiam, dicens: *fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo: os suum aperuit sapientia, & lex clementia in lingua eius: considerauit semitas domus sua, & panem otiosa non comedit.* cuius sententiæ sensus est, quod illa non fuerit contenta, nec sibi satisfecerit, artificioso illo corporis cultu; sed naturalem ipsum virtutum ornamentis auxerit, ac perfecit: induit enim *modestiam*, iucundamque vultus sui gratiam, & suauem cum domesticis agendi rationem, vt se omnibus redderet *amabilem*. *Faciem* suam lætam ostendit, ac subridentem; non tamen ita, vt fœmininam re-

5.
c. Luc. 16. 19.
Non cultus
sed excessus
carpendus.

6.
Præ
euan-
danda
ne-
cessaria.

6.
Anima or-
namenta
virtutes.

Facies.

doleat molliciem quæ ipsos domesticos emolliat; sed fortitudinem induit qua illos componat, in qua agendi ratione omnibus diebus vitæ suæ progreditur. Os præterea suum, & linguam sapientia ac discretione, magnaque suauitate & pietate exornauit: non enim est garrula, aut ita loquax, vt verba sua in ventum projiciat, aut in alicuius tertij detrimentum; nec amaritudinem adferet, aut punget eos quibuscum aget, præcipuè domesticos: sed sapienter potiùs prudenterque admonet, ac docet, quæ sint illis facienda; & qua ratione lex ipsa DEI, quæ clementiæ & charitatis lex est, sit seruanda: ita vt ad inuicem charitatem, & pietatem sibi ostendant. Quod vt exactiùs præstet, *femitas* considerat domus suæ, diligenter examinans vitam, actiones, & negotia, quæ gerunt, qui in illa versantur: reprehendit corrigitque; malum, quod in eis animaduertit, remouet illis occasionem, qua euaderent mali; fouet additque illis animum ad omnia, quæ, vt boni euadant, sunt necessaria; indecens enim iudicat, quodd non satis ad munus suum attendens, panem frustra comedat: præit semper exemplo suo bono; ne domestici sese excusent, si dominam suam otiosam, aut malum aliquod exemplum præbentem videant.

7.
Fructus vir-
tutis qua-
druplex.

FINEM denique fortis huiusmodi mulieris excellentijs imponit Spiritus sanctus referens *fructus* huius vitæ ad eam perfectam, & *laudatores* ac præcones excellentiarum eius, dicens: *surrexerunt filii eius, & beatissimam predicauerunt: vir eius & laudauit eam. Multa filia congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas, fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Dominum, ipsa laudabitur. Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera eius.* In quibus verbis *quatuor* perfectæ coniugatæ excellentiæ insinuantur.

1.
Filius sa-
piens.

PRIMA est, quodd tales nutriet, educabitque *filios*, qui sint honori matri suæ, eiusque perpetua laus. Quamuis enim hoc à diuina prouidentia, & bona ipsorum filiorum naturali propensione dependeat, vt supra est dictum: nullus tamen ita potest eos, atque mater ipsa, iuuare: cum ipso enim lacte, bonam propensionem, bonosque mores imprimere eis potest, exercens eos ab infantia in sancto illo Dei timore, quem adulti habere debent. Sicut sancta illa Galliarum Regina *Blanca*, quæ Sancto *Ludonico* adhuc infanti dicere consueuerat: mallet te mortuum, quam in lethale aliquod peccatum incidentem videre: adeoque exactè filius optimæ matris doctrinam hausit, vt sit eius perpetua laus.

Blanca.

2.
Vir bonus
Monica.

SECUNDA excellentia est, quod sita bona industria studioque talem suum reddat *virum*, vt semper is in eius laudibus occupetur; cum in modum, quo Sancta *Monica* virum suum gentilem, & morum difficiliorem ac asperorum valdè, exemplari vitæ suæ sanctitate & inuicta patientia ita permutauit, vt

ad fi-

dem conuerteretur, moresque indueret moderatores: qui postea nunquam destitit virtutem extollere Sanctæ suæ vxoris; sælicemque suam prædicare fortem, quod eam duxisset.

HINC Tertia oritur perfectæ mulieris excellentia, vt ob suas virtutes ita reliquas mulieres supergrediatur, vt ipsamet eam laudent; eiusque mores & egregia facinora prædicent. Aliæ mulieres communes, diuitias aliquas temporales: sed hæc in eo omnes excellit, quod etiam spirituales in maiori copia, quam aliæ, acquirat. Reliquæ laudari quærunt à bona gratia, & corporis pulchritudine: sed vana est fallaxque talis gratia, & nugæ sunt, quæ fumi instar euanescent: vera autem laus est, quod timeat DEVM; seque virtutum pulchritudine exornet.

VLTIMVM denique, quo omnes eius excellentiæ quasi obsignantur, illud est, quod fortis & Sancta mulier fructus manuum suarum, bonorumque suorum laborum recipiet premium, non in hac vita solum, sed etiam in futura: nam in hac vita donis cælestibus ditabit illam DEVS, & fructibus satiabit Spiritus, quos Apostolus vocat charitatem, gaudium, pacem, patientiam, benignitatem: bonitatem, longanimitatem, mansuetudinem, fidem, modestiam, continentiam, & castitatem: propter quos fructus laudabitur in occulto, & in publico; & in medio platearum, vbi de alijs murmuratur, quia præclara & insignia eius facinora cogent illos ad bene de illa loquendum, eamque laudandam. In altera autem vita copiosissimis gloriæ gradibus remunerabitur: & in nouissimo iudicii die laudabitur ab ipso DEO, eiusque Angelis coram omnibus hominibus: manifestabuntur enim in omnium conspectu præclara eius opera: quæ omnes iudicabunt digna esse, quæ æternum laudentur.

§. II. Prædicta confirmantur exemplo Ruth.

PRÆDICTA hætenus licet confirmare exemplo venerabilis Ruth, in qua excellentiæ prædictæ eluxerunt, quas Salomon attribuit matri suæ Bethsabee, laudans in ea reliquas mulieres fortes, inter quas Ruth nostra est merito numeranda, vt de ea merito dicere liceat: quod fuerit vna ex mulieribus fortibus & strenuis huius mundi, & quod a procul ac de ultimis finibus fuerit pretium eius. Deduxit enim illam Deus è Regione Moabitide, eius verò pretium & valorem aperuit in terra Israel tanquam gemmæ ex Oriente allatæ. Confidit in ea cor viri sui ob magnam securitatem, quam de rara eius virtute habuit: propterea enim illam duxit, dicens: b scit omnis populus, qui habitat intra portas vrbis meæ, mulierem te esse virtutis. Quid autem est mulierem esse virtutis, nisi

fortem

3.
Vicinarum
laus.

4.
Premium
laboris.

Gal 5. 22.

Ruth.

1.
a Pro. 31. 10.
De longin
quo venit.

b Ruth. 3. 11.
Mulier vir-
tutis.

fortem esse, & strenuam? mulierem notissimæ virtutis valdeque probaram, cum qua vir eius contentus esse possit, valdeque securus. Nam si ipse magnis eam fauoribus & gratijs præuenit, ipsa animum aded gratum semper ostendit, vt *reddiderit ei bonum & non malum omnibus diebus vite sue*: nam quæ tantam gratiarum actionem ostendit, vt vidimus, pro fauore & studio erga se, cum ipicas in eius agro colligeret cum puellis eius: quantam putanda est gratitudinem ostendisse, quando eam fecit earum *dominam*? non fuit Ruth quales esse solent mulieres infimæ sortis, quæ cum viris nobilibus nubunt aded insolescunt, vt eas nemo ferre possit: qualis fuit illa *Agar*, quæ cum esset ancilla Sarai, quæ præcipua erat Abrahæ vxor, quando Abraham eam tanquam, *secundam vxorem* (quod tunc licebat) accepit, ita se illa erexit, vt *c dominam suam despiceret, ac despectui haberet*, nec posset intra suos limites contineri. At *humilis* Ruth semper humilitatem & modestiam suam retinuit, amplexa Sapientis consilium, dicentis: *d quanto magnus es, humilia te in omnibus*: ac propterea *coram Deo inuenit gratiam*, & coram viro suo iuxta votum suum.

Grata.

c Gen. 16. 5.

Humili.

d Eccl. 3. 20.

2.
Diligens.

SED quid de eius sollicitudine ac industria dicemus circa *laborem manuum suarum* & vigilam, qua de nocte surgebat, ad dandam prædam domesticis suis, pensumque assignandum ancillis: cum enim huiusmodi laboribus ac diligentia addicta fuisset tempore paupertatis suæ, facile illi fuit eandem rationem tenere, etiam cum se diuitem & abundantem cerneret: *humiles* enim etiam cum sortis suæ mutatione bonos & honestos suos mores non mutant aut deserunt: & quæ prius laborabat, vt suam sustentationem compararet; laborat etiam postea, ne sit *otiosa*, & vt suis domesticis bono sit *exemplo*; & sic animum eis addat, ad suam dominam insitandam; inde enim prouenit Bethsabæe Salomonis matri, vt esset aded operosa, & ad minutula quæque sese applicaret, etiam cum esset Regina, quemadmodum ipse eius filius hic de ea refert. Prius enim fuerat Vriæ pauperis cuiusdam militis vxor: quando autem facta est Regina, ed quod Regi Dauid nupsisset, non est oblita industria ac *diligentia* suæ domesticæ, quam prius in sua paupertate adhibuerat.

3.
Tob.
Misericors.

MVLTO autem minus oblita fuit Ruth mitericordiæ, & *miserationis*, quæ videbatur secum nata & *creuisse*. Quæ enim, cum pauper esset, aded erat misericors, vt quod suo labore acquirebat, diuideret cum sœcru sua: postquã se vidit diuitem, & abundantem, quomodo credenda est, *aperuisse manus suas*, vt eleemosynam faceret *inopi*, & *palmas suas extenderet ad pauperem*? nam quæ experientia didicit, quid sit esse pauperem; si postea se diuitem cernat, compatitur pauperibus, eorumque necessitatibus subuenit, sicut ipsa cu-

piebat,

piebat, cum pauper esset, diuites subuenire suis. Talis, inquam, non existimat satis esse, vt vnã tantum palmam extendat, sed *vtramque*; & vtraque manu liberalem eleemosynam facit: magnæ felicitati suæ tribuens, quod possit cuicumque miseriam subuenire, sicut Deus ipsius miseriam subuenit: & cogitans, propterea fortasse Deum eduxisse ipsam ex paupertate, quod viderit aded propensam ad eleemosynas erogandas.

Misericordia dicit.

Et quis non existimet, DEVM direxisse matrimonium illud inter Booz misericordem & Ruth etiam misericordem, & coniunxisse virum ad eleemosynas faciendas propensum, cum vxore eandem habente propensionem, vt vterque simul & vnã in eis erogandis se exercerent: nouit DEVS huiusmodi coniunctiones facere, vt eleemosynæ vtraque manu liberalius erogentur: & maritus eas faciat per manus vxoris, & vxor viri manus ad eandem faciendas alliciat; & impellat. Sic enim ipse vir redditur clarior, & nobilior ob insignem vxoris suæ virtutem: sicut Salomon dixit, *nobilem esse in portis virum eius, quando sederit cum Senatoribus terræ*. Quamuis enim Booz ex se habuerit insignem nobilitatem inter senes & iudices ciuitatis: eadem tamen creuit plurimum ob coniugium quod iniit cum muliere aded prudenti & virtuosa. Cui optimè competit, quod omnes illi ciues dixerunt, optantes, *b vt illa esset exemplum virtutis in Ephratha*; quod significat terram valde fræundam ac frugiferam: *& habet celebre nomen in Bethlehem*, quod significat domum panis. Domus enim misericordium coniugum est Ephrata quædam, & Bethlehem, in qua egentes panem inueniunt; & fructus, qui in ea sunt, colligunt: ex quo nomen eius fit valde celebre, & ab omnibus benedicuntur, quia ipsamet eius opera illam laudant ac benedicunt, sicut apparuit in nostra Ruth, cui etiam illud aptare possumus: *date ei de fructu manuum suarum, & laudent eum in portis opera eius*. Nam in portis ciuitatis Bethlehem innotuit eius virtus, & opera eius fuerunt promulgata; ibique dedit ei DEVS fructum manuum suarum, remunerans bona eius opera felicibus aded euentis.

Dei prouidentia.

Ruth. 4. 11.

Misericordia illustrat.

SURREXERUNT, inquit, *filii eius, & beatissimam predicauerunt, vir eius, & laudauit eam*. Quis enim maior fuit virtutum ipsius Ruth prædicator, quam ipsemet Booz vir eius? tales enim erant illæ, vt ab omnibus prudentibus laudari mererentur. Et quamuis non nisi vnicum habuerit filium, at ille pluribus præstitit. Nam & mulieres vicinæ dixerunt Noëmi: *multo tibi melior est, Ruth, filius, quam si septem haberet filios*, quasi præuiderent, illum progenitorem futurum illustri domus & familiæ Regis *Dauid*, & cæterorum Regum Iuda vsque ad Iesum Christum Seruatorem nostrum, Regem Regum, & Dominum dominantium. Qui etiam hanc suam progenitricem laudat, beatamque prædicat, cum voluit heroicæ eius virtutes in libros sa-

Ruth. 4. 15.

ctos referri; vt in tota Ecclesia *militante* propter eas laudaretur, ac prædica-
retur: sicut etiam nunc est in Ecclesia *triumphante*, in qua cum ipso Saluato-
re, qui ex eius genere ortus est, regnat in æternum.

CAPVT XII.

CONIUGES POSSE EXCELLENTIEM PERFECTIO-
nem consequi, mortificatis nimis rerum huius vitæ affectibus:
certisq; temporibus orationi incumbendo.

VAMVS matrimonij status cæterorum legis Euangelice
sit *imperfectissimus*: potest tamen in eo *alissima* obtineri
perfectio eorum, qui sunt in statibus perfectissimis. Nam
(vt supra est dictum) gratia Dei non est reuera statibus al-
ligata: & stupenda sua efficacitate solet interdum statuum
imperfectiones supplere, & heroicam sanctitatem ei
communicare, qui est in statu imperfecto, quemadmo-
dum fecit in lege antiqua cum multis viris coniugatis; qui exemplar esse
possunt, & speculum religiosorum, quales fuerunt Abraham, Iob, Moyses,
Dauid, & sancti alij Patriarchæ, Prophetæ, & Reges. Et quamuis in lege
noua emineat magis status Continentiæ & Religionis: tamen etiam in sta-
tu *matrimonij* fortissimi fuerunt martyres, sanctissimi Confessores, clarissi-
mi Reges, aliæq; personæ heroicarum valde virtutum, & etiamnum sunt
multæ valde insignes, quæ ad supremum Christianæ perfectionis culmen
perueniunt per *duo* illa media efficacissima, quæ ad id nobis suppetunt, MOR-
TIFICATIONEM scilicet, & ORATIONEM: ascendendo (vt ait sponsa) a *ad mon-*
tem myrrhe, ad eam colligendâ, quæ in matrimonij statu est plurima; & inde
pergendo ad *collem thuris*: quia mortificatio illos impellit ad orationem, &
hæc eisdem iuuat, vt bene ipsis mortificatio succedat: ad quam inprimis
eos exhortatur Apostolus, dicens: *b hoc dico fratres: tempus breue est: reliquum*
est, vt es, qui habent uxores, tanquam non habentes sint, es qui sient, tanquam non
sientes; es qui gaudent tanquam non gaudentes; es qui emunt, tanquam non possi-
dentes; es qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur: præterit enim figura hu-
ius mundi. Quibus verbis summam insinuauit Apostolus necessaria om-
nia consilia ad moderandos & reprimendos affectus ad personas, & res sta-
tibus suis annexas: in quarum *moderatione* propria illorum perfectio con-
sistit. Quæ tamen monita siue documenta & inchoat, & finit Apostolus,

positis

Tract. 1.6.7.

a Cant. 4.6

b 1. Cor. 7.
29.